

De Stemming van 18 februari 2018

De peiling van deze week laat een interessant patroon zien, dat wel eens karakteristiek zou kunnen zijn voor de electorale processen in deze regeringsperiode. Het gedoe rondom het aftreden van Minister Zijlstra en de andere gebeurtenissen (zoals het debat over het afschaffen van het referendum en over de initiatiefwet voor orgaantransplantatie) doet de VVD landelijk electoraal weinig. Maar D66 is wel 2 zetels gezakt en CDA 1 zetel. Daarmee staan deze twee partijen ieder op 5 zetels verlies (komend van 19). De VVD staat relatief gezien op een kleiner verschil (6 zetels verlies komend van 33).

Als er echter gekeken wordt naar voorgenomen stemgedrag bij de Gemeenteraadsverkiezingen dan zien we wel een verzwakking van de electorale positie van de VVD. Maar dan vooral vanuit de concurrentie met lokale partijen.

De achtergrond hiervan is dat we bij de overgangspatronen op landelijk niveau, we weinig verschuivingen zien tussen de kiezers van de regeringspartijen. Ook zien we dat inmiddels de overgangen in de richting van de PVV gedaald zijn naar een lager niveau dan in de afgelopen 15 jaar het geval is geweest. Bij de VVD zien we dan nog alleen overgangen in de richting van FvD, maar die zijn de laatste paar weken niet verder gestegen. Als we echter naar D66 kijken, dan zien we dat voor de kiezers van maart 2017 van die partij, PvdA, GroenLinks en Partij voor de Dieren wel een alternatief lijken te zijn. Bij het CDA blijken 50PLUS en FvD dat te zijn. De VVD doet het landelijk van deze drie partijen dus blijkbaar het best omdat er minder alternatieven zijn voor die kiezers. Maar kijken we echter naar de patronen bij de Gemeenteraadsverkiezingen dan speelt dit landelijk aspect van regeringspartijen en oppositie niet, plus dat lokale partijen voor kiezers van de VVD in de gemeenten blijkbaar wel een aantrekkelijk alternatief zijn.

Deze patronen lijken erop te wijzen dat de VVD landelijk electoraal weinig schade oploopt bij heftige gebeurtenissen rondom de VVD. Dat was anders toen D66 en CDA in de oppositie zaten en die partijen voor ontevreden VVD-kiezers een mogelijk alternatief waren. D66 zit in een duidelijk moeilijker parket, omdat GroenLinks, PvdA en Partij voor de Dieren wel een electoraal alternatief blijken te zijn. Maar de kans is wel groot dat landelijke VVD-kiezers in de gemeenten andere partijen gaan stemmen, hetgeen zal bijdragen aan een nog versplinterde uitslag in de gemeenten dan 4 jaar geleden.

Ondertussen zien we de SP gestaag stijgen, dankzij de nieuwe leider, die deze partij heeft. Dit is de hoogste score sinds de verkiezingen. Doordat er een soort peloton is van partijen op de 2e plaats zien we vandaag een uitslag waarbij Forum voor Democratie en de SP op de 2e plaats liggen, 1 zetel voor op D66, PVV, CDA en GroenLinks. Ten slotte zien we dat onder de overige kleinere partijen (PvdA, Partij voor de Dieren, ChristenUnie en 50PLUS, samen 8 zetels hoger staan dan bij de verkiezingen bijna 1 maand geleden.

Peiling Zetelverdeling

	zetels	TK2017	11-02-2018	18-02-2018	Versch. t.o.v. vorige	Versch met TK2017
VVD	33	33	27	27		-6
Forum voor Democratie	2	2	14	15	1	13
SP	14	14	14	15	1	1
D66	19	19	16	14	-2	-5
PVV	20	20	15	14	-1	-6
CDA	19	19	15	14	-1	-5
GroenLinks	14	14	14	14		
PvdA	9	9	12	12		3
Partij voor de Dieren	5	5	7	7		2
ChristenUnie	5	5	5	6	1	1
50PLUS	4	4	5	6	1	2
SGP	3	3	3	3		
DENK	3	3	3	3		
Totaal	150	150	150	150		
VVD+CDA+D66+ChristenUnie	76	76	63	61	-2	-15

- zie volgende pagina

Naar aanleiding van het aftreden van Minister Zijlstra en het debat daarover zijn er een aantal stellingen voorgelegd. De antwoorden zijn vooral interessant in relatie tot het stemgedrag van de kiezers bij TK2017.

Stellingen over het aftreden van Minister Zijlstra

	Allen	Stemde bij TK2017										
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS	
<i>percentage eens</i>												
Minister Zijlstra had niet hoeven af te treden	14%	28%	18%	13%	6%	7%	5%	5%	4%	9%	8%	
Hoewel hij er niet zelf bij is geweest was het inhoudelijk wel waar wat Halbe Zijlstra vertelde over de uitspraken van Poetin	19%	36%	28%	19%	10%	9%	12%	12%	6%	12%	7%	
Halbe Zijlstra had wel kunnen overstappen naar een ander ministerie	12%	28%	13%	11%	3%	7%	6%	6%	6%	7%	3%	
Ik heb er geen bezwaar tegen als Jeanine Hennis-Plasschaert nu minister van Buitenlandse Zaken wordt	46%	71%	47%	57%	42%	47%	48%	48%	29%	20%	45%	
Ik vind dat Premier Rutte in deze kwestie de Kamer had moeten informeren op het moment dat hij er door Zijlstra van op de hoogte was gesteld	79%	52%	83%	78%	80%	84%	98%	98%	93%	96%	98%	
Het is toeval dat er bijna steeds VVD-ministers moeten aftreden	33%	70%	35%	31%	10%	22%	18%	18%	14%	18%	24%	
De meeste politici liegen wel eens als het ze uitkomt	83%	87%	82%	79%	71%	61%	73%	73%	97%	96%	90%	
De uitspraak van Pechtold, dat hij de eerste Rus nog moet tegenkomen die zijn eigen fouten rechtzet was ongepast	66%	54%	76%	54%	67%	70%	76%	76%	81%	78%	73%	

Ongeveer de helft van de kiezers zouden "voor" gestemd hebben bij de motie van wantrouwen, die de Kamer in stemming gebracht had, tegen Premier Rutte. Kiezers van VVD en D66 zouden het meest tegen gestemd hebben. Kiezers van het CDA (en kiezers van de PvdA) zijn hier sterk verdeeld over.

Als u in de Tweede Kamer had gezeten had u dan voor of tegen de motie van wantrouwen gestemd over Premier Rutte?

	Allen	Stemde bij TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
Voor	49%	15%	47%	26%	53%	47%	71%	71%	86%	93%	85%
Tegen	46%	80%	48%	67%	35%	48%	21%	21%	13%	7%	13%
Weet niet/geen antwoord	5%	4%	5%	7%	12%	6%	8%	8%	2%	0%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Het is interessant om te zien hoe het oordeel is over die motie van wantrouwen onder kiezers van regeringspartijen, die inmiddels aangeven niet meer op die partij te stemmen. Dan zien we al een stuk meer kiezers die voor die motie zouden stemmen. Ook hier zien we dat (voormalige) CDA-kiezers niet zo positief zijn over premier Rutte.

Als u in de Tweede Kamer had gezeten had u dan voor of tegen de motie van wantrouwen gestemd over Premier Rutte?

	Stemde TK2017 regeringspartij, maar nu niet meer			
	Allen	VVD	CDA	D66
Voor	50%	38%	68%	45%
Tegen	43%	55%	30%	46%
Weet niet/geen antwoord	7%	7%	2%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%

- zie volgende pagina

Maar 30% van de kiezers zijn voor het afschaffen van het raadgevend referendum. Alleen bij de VVD-kiezers zien we een meerderheid. 54% van de D66-kiezers hadden het referendum in een of andere vorm willen houden.

Wat vindt u dat met de huidige wet voor het raadgevend referendum moet gebeuren?

	Allen	Stemde bij TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
Vervangen van het raadgevend referendum door een bindend referendum	34%	23%	34%	25%	20%	23%	36%	36%	64%	71%	57%
Raadgevend referendum handhaven, maar de opkomsteis verzwaren	20%	19%	22%	26%	35%	22%	28%	28%	14%	8%	15%
De huidige wet handhaven	13%	10%	8%	10%	9%	12%	14%	14%	20%	17%	15%
Het referendum afschaffen	30%	45%	35%	33%	34%	39%	21%	21%	2%	2%	9%
Weet niet/geen antwoord	3%	3%	1%	6%	3%	4%	2%	2%	1%	2%	5%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Ook ten aanzien van de afschaffing van het referendum zijn er grote verschillen tussen kiezers van de diverse partijen. Met name de kiezers van SP, FvD, PVV en 50PLUS zijn grote voorstanders van het referendum.

Stellingen nav afschaffen van de referendumwet

	Allen	Stemde bij TK2017									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FvD	PVV	50PLUS
<i>percentage eens</i> Er moet een raadgevend referendum worden georganiseerd over het afschaffen van het raadgevend referendum	45%	27%	36%	36%	44%	40%	62%	62%	84%	75%	74%
Politiek Den Haag is niet geïnteresseerd wat kiezers van onderwerpen vinden	56%	40%	56%	29%	37%	38%	62%	62%	97%	97%	96%
Kiezers weten te weinig van de onderwerpen om goed gefundeerd hun stem uit te kunnen brengen	56%	70%	61%	78%	65%	68%	55%	55%	19%	16%	32%
Referenda worden afgeschaft omdat de kiezers niet stemmen wat de politici willen	57%	44%	54%	30%	47%	51%	77%	77%	89%	92%	83%
Het Nederlandse politieke systeem geeft de kiezers voldoende invloed op besluitvorming in Den Haag	39%	55%	43%	52%	48%	57%	18%	18%	8%	7%	13%
D66 pleegt verraad aan haar uitgangspunten door mee te helpen het referendum af te schaffen	68%	60%	62%	42%	64%	69%	89%	89%	95%	93%	84%